

FRI-1.313-1-PP-05

ROAD SAFETY TRAINING AS PART OF THE PEDAGOGICAL INTERACTION ON 'SURROUNDING WORLD' IN KINDERGARTEN⁹

Ch. Assist. Prof. Ekaterina Ivanova, PhD

Department of Pedagogy

University of Ruse "Angel Kanchev"

Tel.: +359 897 212 775

E-mail: eivanova@uni-ruse.bg

***Abstract:** The foundations of the child's civic competencies as a full-fledged participant in road traffic, possessing specific knowledge, skills, and an attitude towards compliance with public rules and norms for personal and collective safety are laid at preschool age.*

In connection with the above, this publication presents the main steps in familiarizing the students - future children's teachers with the organization and implementation, including activities, resources and materials, good practices, and the normative framework regulating education in preschool institutions. The goal is for learners to understand the need to train preschool children in 'Road Safety' to acquire lasting knowledge and build skills and habits for adequate behavior in traffic situations.

***Key words:** pedagogical interaction, preschool age, road safety, good practices.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Притеснителна тенденция през последните години е, че в световен мащаб делът на пътно-транспортните произшествия, причинили смърт, непрекъснато нараства. По данни на Световната здравна организация всяка година по пътищата на света загиват над 1,3 милиона души. Според оповестените от Европейската комисия данни, през 2023 година жертвите на пътно-транспортни произшествия в България са 82 на 1 милион души, което поставя страната ни на първо място в Европейския съюз по смъртни случаи на пътя. Проблемите свързани с детската безопасност са с ненамаляваща актуалност както в световен мащаб, така и на национално ниво – тя е сред основните приоритети и на Министерство на образованието и науката. Както посочват *Р. Алексиев* и *А. Георгиева*, пътната безопасност е трайно залегнала в изучаваните в детската градина и училище образователни направления и учебни предмети като в основата стои формиране на умения в децата и учениците за оценяване на риска и предпазване от травми (Алексиев, Георгиева, 2015).

В настоящата публикация се представят основните аспекти при запознаване на студентите – бъдещи детски учители с учебното съдържание, организацията, провеждането, дейностите, ресурсите и материалите, добрите практики, както и нормативната база, регламентираща обучението по БДП в предучилищните институции. Целта е обучаемите да осмислят необходимостта от обучение на децата в предучилищна възраст по „Безопасност на движение по пътищата“ с оглед усвояване на трайни знания и изграждане на умения и навици за адекватно поведение в пътно-транспортни ситуации.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Основите на гражданските компетентности на детето като пълноправен участник в пътното движение, притежаващ конкретни знания, умения и отношение към спазването на

⁹ Докладът е представен на конференция на Русенския университет на 25 октомври 2024 г. в секция „Педагогика и психология“ с оригинално заглавие на български език: ОБУЧЕНИЕТО ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕ ПО ПЪТИЩАТА КАТО ЧАСТ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКОТО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПО “ОКОЛЕН СВЯТ” В ДЕТСКАТА ГРАДИНА. Докладът отразява резултати от работата по проект № 24-ФПНО-01 „Разработване и изследване на ресурси за повишаване на функционалната грамотност и социалната компетентност на учащите се в областта на предучилищното, училищното образование и социално-педагогическата сфера“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.

обществените правила и норми за лична и колективна безопасност се поставят още в предучилищна възраст. В подкрепа на това твърдение *Р. Алексиев и А. Георгиева* определят предучилищният период от развитието и възпитанието на децата като „момент, в който е подходящо да започне подготовката им по БДП като социално учене, при което водеща е ролята на практическите умения, формирани главно чрез подражаване, личен опит и упражнения“ (Алексиев, Георгиева, 2015, с.6).

С оглед придобиване от студентите на знания, умения и компетенции за провеждане на обучение по БДП в предучилищните институции, в хода на подготовката по дисциплината „Методика на запознаване с околния свят в детската градина“, пред бъдещите педагози се представят нормативните и стратегически документи в област „Безопасност на движението по пътищата“.

На обучаемите се разяснява, че съобразно Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование подготовката по БДП на децата от предучилищна възраст може да се провежда освен самостоятелно в образователно направление „Околен свят“, така и интегрирано в другите образователни направления и режимни моменти. Основната форма на взаимодействие е педагогическата ситуация, а според етапа на обучение и възрастта се използват обучаващи, игрово-познавателни и практически ситуации (МОН, 2016).

Осъществява се подробен анализ на включените в учебното съдържание по образователно направление „Околен свят“ теми по пътна безопасност. Акцентира се на подбора на дейности, материали и ресурси.

Студентите се запознават с обстоятелството, че с оглед създаването на оптимални условия за осъществяване на обучение по БДП, в приетата през 2021 г. Концепция за обучение по безопасност на движението по пътищата 2020 г., се посочва, че: “за ефективно обучение по БДП на предучилищно, училищно и/или общинско равнище се изгражда и поддържа необходимата учебно-материална база в съответствие с програмите и нормативите за осигуряване на материално-техническа база за обучение по БДП и на децата и учениците велосипедисти – учебни помагала, познавателни книжки, специализирани учебни кабинети и площадки, интерактивни системи, технически средства и други дидактически материали“ (Държавна агенция БДП, 2021).

През изминалата учебна година, освен в гореизброените дейности от теоретичен характер, студентите, обучаващи се в специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“, имаха възможността да присъстват и участват в проведена практическа дейност – спортно-развлекателно състезание на специализирана БДП площадка.

Студентите бяха запознати с плана за работата на комисията по БДП на детското заведение, сценария на състезанието, участниците. Припомни им се Програмата за обучение по безопасност на движение по пътищата за децата в четвърта възрастова група в детската градина (*таблица 1*).

Таблица 1. Темы, очаквани резултати, нови понятия в Програма за обучение по БДП в ДГ

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Градът/селот, в което живея	Спазва правила на поведение и има културни навици при движение в родното място. Детето да познава и описва забележителности на родното място. Знае начини на придвижване по булевард, пресичане, преминаване под подлез или надлез. *Булевард, кръстовище, пътен знак Е 21- “Подлез“

Правила и култура на поведение	Правила за движение на пешеходец	На улицата	Познава основните обществени правила и норми за пресичане на кръстовище. Познава сигнали подавани от регулировчик – забранено, разрешено преминаването. Осъзнава опасността от неправилни действия при пресичане на кръстовище. Съобразява поведението си спрямо указанията на регулировчика. <i>*Пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, пресичане на кръстовище при наличие на регулировчик.</i>
Правила и култура на поведение на пътя	Правила на поведение на автобусна спирка	Пътувам с автобус	Демонстрира адекватно културно и социално присъствие на спирката и в автобуса. Притежава културни и социални навици за лична и колективна безопасност, когато пътува в автобус. <i>*Правила на поведение като чакащ автобус и като пътник в превозното средство.</i>
	Правила за движение в жилищна зона	Моят път до детската градина	Има практически план за безопасно придвижване. Изразява готовност за спазване на правила за придвижване. Познава безопасния маршрут до детската градина. <i>*Придвижване с възрастен, безопасен път.</i>
Пътна среда	Пътни превозни средства	Изправност на велосипеда	Разпознава основните части на велосипеда и техните функции. Знае значението на безопасност и изправност на велосипед. Разбира личната безопасност във връзка с изправността на велосипеда. <i>*Велосипед без помощни колела, дете-велосипедист, устройство за излъчване на бала или жълта светлина отпред и светлоотразител отзад.</i>
	Пътни знаци	Кои знаци познава велосипедистът	Знае как да регулира поведението, съобразно знаците. Познава пътни знаци за велосипедисти. <i>*Предупредителни знаци за опасност – А20, забранителни знаци – Б9.</i>
Правила и култура на поведение на пътя“	Основни правила за движение на велосипед	На площадката за велосипедисти	Демонстрира готовност за спазване на правила и регулиране на поведението. Спазва предписанията на пътните знаци и правила при игра с велосипед. <i>*Велопътка, завой наляво, завой на дясно, змейка.</i>

Спортно-развлекателното състезание¹⁰ се проведе на специализираната БДП площадка на ДГ „Здравец“, гр. Русе с децата от IV група „Мики Маус и започна с щафетната игра „Уча се да управлявам тротинетка“ (фигура 1).

Фигура 1. Щафетна игра „Уча се да управлявам тротинетка“

¹⁰ Автор на щафетните игри и сценария на състезанието е д-р Малинка Петрова, ДГ „Здравец“, гр. Русе

Целите на играта са: да се формират умения за безопасно каране на тротинетка и поддържане на интереса към правилата за движение по пътищата. Материалите, които бе подготвил учителят бяха: 2 бр. тротинетки, 10 бр. конуси. Малките състезатели бяха разделени на два отбора – на зелените и жълтите (облечени с тениски в същите цветове) и подредени на стартовата линия в колона по един. Децата тръгнаха по две – по едно от отбора на зелените и по едно от отбора на жълтите. Качваха се на тротинетките, караха „слалом“ между конусите, връщаха се на стартовата линия и предаваха превозното средство на съотборника си. Спечели отборът, чиито състезатели финишираха първи. Студентите и децата от III възрастова група, които бяха поканени да наблюдават състезанието, подкрепяха и аплодираха участниците.

Втората щафетна игра бе „Управлявам сам, защото правилата знам“. Целите на играта са: управление на велосипед и тротинетка в права посока, ориентиране в пространството, затвърдяване на знанията за пътните знаци и правилата за движение по велоалея. Материалите бяха: 4 бр. велосипеди, тротинетки за останалите участници в състезанието, 4 бр. пътни знаци, оформени като пъзел (елементите съответстваха на броя на децата), 2 бр. магнитни табла, флаш карти с правила за придвижване по пътната мрежа. В играта участваха равен брой деца, разпределени в два отбора. Децата бяха застанали на стартовата линия в колона по един. При звуков сигнал от учителя първите две деца от всеки отбор тръгнаха по велоалеята, движейки се успоредно едно на друго, спряха пред малките масички, взеха по една част от пътен знак, изрязан като пъзел, и я поставиха на съответната магнитна дъска (фигура 2).

Фигура 2. Подреждане на пътен знак – пъзел

След това състезателят отново с се качи на велосипеда, насочвайки се към студент, който държи флаш карти с правила за движение по пътищата. След като отговори на въпроса, всеки от двамата състезатели се отправи към финала, където предаде щафетата на съотборника си, който го очакваше с друго превозно средство – тротинетка (фигура 3).

Фигура 3. Игра с флаш карти с правила по БДП

Изредиха се всички състезатели от двата отбора, след което бе излъчен победител. Последната игра бе „Пресичам правилно”. Целите на играта са: управление на автомобил с педали в права посока, затвърдяване знанията за пътните знаци и правилата за безопасно пресичане на уличното платно. Материалите, които бяха подготвени са: 2 бр. автомобили с педали, пътни знаци, изобразяващи пешеходна пътека. От всеки отбор бе определен по един водач на автомобил, пешеходци. При звуков сигнал от учителя, всеки от двамата водачи на автомобил от двата отбора тръгнаше по площадката. Пешеходците бяха подредени на тротоара и при сигнал от учителя преминаваха по пешеходната пътека, а водачите на автомобилите спираха, за да ги пропуснат (*фигура 4*).

Фигура 4. Щафетна игра „Пресичам правилно“

В тази игра и двата отбора се представиха без грешка и бяха излъчени за победители. В края на състезанието децата поздравиха своите учители и присъстващите студенти с песента „Деца по зебрата“ на Красимир Милетков. Посещението в детската градина завърши със снимка за спомен (*фигура 5*).

Фигура 5. Снимка за спомен

Подготовката и реализирането на практически дейности посредством специализирана БДП площадка, поставя децата в реални ситуации от пътното движение, осигурявайки възможност за получаване на по-цялостни знания за културата на поведение, както и натрупване на личен опит.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Р. Неминска посочва, че: „Научната подготовка на бъдещите учители е не само нормативно ориентирана. Тя е обвързана с достиженията и перспективите, очертани от съвременната педагогическа наука. В този смисъл компетентностния профил на съвременния предучилищен педагог е насочен към умението за практическа саморефлексия и рефлексия. Изграждането на педагогическата личност, себеусещане и отговорност към професията на детския учител е дълъг когнитивен и емоционален процес, в който студентите израстват професионално и педагогически” (Неминска, 2023, с. 38). Във връзка с гореизложеното, анализираната в настоящия доклад тема, която е част от учебното съдържание по дисциплината „Методика на запознаване с околния свят в детската градина“, допринася за

запознаване и осмисляне от студентите спецификите на организацията и провеждането на обучение по БДП в условията на детската градина. Участието на бъдещите педагози в спортно-развлекателното състезание спомогна и за осмисляне необходимостта от обучение на децата в предучилищна възраст по „Безопасност на движение по пътищата“ с оглед усвояване на трайни знания и изграждане на умения и навици за адекватно поведение в пътно-транспортни ситуации.

REFERENCES

Aleksiev, R., A. Georgieva, 2015. Traffic rules and child safety, Shumen, Bishop Konstantin Preslavski University Publishing House (**Оригинално заглавие:** *Алексиев, Р., А. Георгиева (2015) За правилата на движението и детската безопасност, Шумен, Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“*)

Ordinance No. 13 of 21.09.2016 on civic, health, environmental, and intercultural education Retrieved at <https://www.mon.bg/> (**Оригинално заглавие:** *Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование – <https://www.mon.bg/>*)

Road Safety Education Concept 2020 Retrieved at: <https://www.sars.gov.bg/> (**Оригинално заглавие:** *Концепция за обучение по безопасност на движението по пътищата 2020 г. – <https://www.sars.gov.bg/>*)

Neminska, R. 2023. Competency profile of the preschool teacher, Ruse, Collection of reports from the national scientific and practical conference ‘75 years of the world organization OMEP: Preschool education in Bulgaria in the perspective of international pedagogical experience’, pp. 27-38. (**Оригинално заглавие:** *Неминска, Р. 2023. Компетентностен профил на предучилищния педагог, Русе, Сборник с доклади от национална научно-практическа конференция „75 години световна организация ОМЕР: Предучилищното образование в България в перспективата на международния педагогически опит“, с. 27-38*)